

Regeringens skrivelse

2002/03:145

Meddelande om kommande förslag om ändringar i
skatteregler vid övertagande av ansvaret för
pensionsutfästelser

Skr.
2002/03:145

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 18 juni 2003

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen aviseras kommande förslag till begränsningar i avdragsrätten för ersättning vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser. Förslaget tar sikte på att begränsa avdragsmöjligheterna vid övertagande så att avdragsrätten vid ett övertagande av en utfästelse inte blir mer omfattande än avdragsrätten för tryggheten av utfästelsen.

Syftet med förslaget är att motverka att den nuvarande regeln om avdragsrätt för lämnad ersättning utnyttjas för omfattande skatteplanering. Det finns en uppenbar risk för att regeln utnyttjas för skatteplanering i ökad omfattning och med avsevärt skattebortfall som följd. Det föreligger därför enligt regeringens mening särskilda skäl för att med stöd av 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen tillämpa det kommande förslaget från och med dagen efter överlämnandet av denna skrivelse till riksdagen, dvs. från och med den 19 juni 2003.

Innehållsförteckning

Skr. 2002/03:145

1	Inledning.....	3
2	Övertagande av pensionsutfästelser	3
3	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelse	7
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 juni 2003.....	8

1 Inledning

Regeringen aviserar i denna skrivelse ett kommande förslag om begränsningar i avdragsrätten för ersättning vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser.

Det nu aviserade förslaget behandlas i en promemoria som utarbetats inom Finansdepartementet. Promemorian kommer att remitteras i dag. Regeringen avser att under nästa riksmöte lämna förslag till riksdagen på grundval av skrivelsen och promemorian.

Dagens obegränsade avdragsrätt för ersättning som lämnas vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser utnyttjas på ett sådant sätt att stora belopp redan förts ut ur landet och därmed undandragits beskattning. När en avdragsbegränsning aviseras finns det en uppenbar risk att den nuvarande avdragsrätten används för skatteplanering i ökad omfattning. Regeringen föreslår därför att det kommande förslaget tillämpas från och med dagen efter det att denna skrivelse överlämnats till riksdagen.

2 Övertagande av pensionsutfästelser

Frågan om rätten till avdrag för ersättning vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser måste ses i ljuset av reglerna om avdrag för tryggande av pensionsutfästelser. Inledningsvis ges därför en kortfattad beskrivning av dessa regler. Därefter redovisar regeringen sin bedömning.

Avdrag för tryggande av pensionsutfästelser

Tjänstepension utgör en uppskjuten del av inkomsten av det tidigare förvärvsarbetet. Arbetsgivarens kostnader för pensionen skall därför dras av. I vissa fall skall avdrag även göras för avsättningar för framtida pensionsutbetalningar. Detta sker genom att ett tryggande av pensionsutfästelserna under vissa förutsättningar skall dras av som kostnad.

Bestämmelser om arbetsgivarens avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för tryggande av pensionsutfästelser finns i 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). Avdrag medges för tre former av tryggande: 1) överföring till pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., 2) avsättning i balansräkning i förening med t.ex. kreditförsäkring eller 3) betalning av premie för pensionsförsäkring. Avsättningar för pensionsutfästelser som säkerställs genom tecknande av kapitalförsäkring är alltså inte avdragsgilla enligt inkomstskattelagen.

En förutsättning för att avdrag skall få göras för avsättningar för framtida pensionskostnader är vidare att dessa har ett egentligt pensioneringssyfte. Det finns därför ett flertal kvalitativa och kvantitativa regler

som skall vara uppfyllda för att kostnaderna för trygghandet skall få dras av. Skr. 2002/03:145

De kvalitativa reglerna anger vilka villkor som skall gälla för pensionsutfästelsen för att avdrag för trygghand av den skall få göras. För att trygghand av upplupen del av utfästa pensioner till anställda och efterlevande samt i vissa fall till tidigare anställda skall få dras av fordras att utfästelsen är oantastbar, dvs. att utfästelsen inte är förknippad med några villkor. Detta innebär att den anställde har rätt till intjänad pension oavsett om han slutar sin anställning eller tar en annan anställning före uppnådd pensionsålder samt att utgående pension inte samordnas med annan inkomst m.m.

Andra kvalitativa villkor anger vid vilken ålder som pensionen tidigast får betalas ut och under hur lång tid den minst måste betalas ut.

De kvantitativa reglerna anger beloppsramarna för avdraget. Enligt huvudregeln får avdrag göras per arbetstagare med maximalt 35 procent av lönen eller motsvarande tio prisbasbelopp.

Sammanfattningsvis skall avdrag för trygghand av pensionsutfästelser göras om:

- trygghandet sker genom de tre särskilt reglerade trygghandeformerna,
- pensionsutfästelserna har ett visst innehåll, och
- avdraget ryms inom beloppsramarna.

Beskattning av pensionsborgenären

Förmån av pension är i princip att hänföra till inkomst av tjänst. Från den generella skatteplikten finns undantag för intjänande av tjänstepension. Arbetsgivarens utgifter enligt 28 kap. 3 § inkomstskattelagen för att trygghand pension skall inte tas upp hos arbetstagaren (11 kap. 6 § samma lag). Det innebär alltså att den framtida rätt till tjänstepension som ett arbete ger upphov till är undantagen från beskattning, såvida arbetsgivarens utgifter för pensionen avser sådant trygghand som skall dras av enligt 28 kap. 3 §. Arbetstagaren beskattas då i stället för pensionen när den betalas ut till denne.

Om arbetsgivarens utgifter för pension är av annat slag än trygghand som skall dras av, skall arbetstagaren i princip ta upp denna förmån till beskattning. En förutsättning för beskattning i inkomstslaget tjänst är att inkomsten kan disponeras av den skattskyldige eller på annat sätt kommer denne till del.

Beskattning av avkastningen på pensionsmedel

Den årliga avkastningen på pensionsmedel och sparande i försäkringar beskattas med avkastningsskatt. Beskattningen sker efter en schablonmässig beräkning av avkastningen. Skattskyldiga till avkastningsskatt är bl.a. svenska livförsäkringsföretag och utländska livförsäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse från fast driftsställe i Sverige. Andra skattskyldiga är pensionsstiftelser och arbetsgivare som i sin balansräkning redovisar pensionsutfästelse under rubriken *Avsatt till pensioner*. I fråga om kapitalförsäkring som är meddelad i en försäkringsrörelse som

inte bedrivs från fast driftsställe i Sverige är det den som innehar försäkringen och inte försäkringsföretaget som är skattskyldig för avkastningen på försäkringen.

Avkastningsskatten är 15 % av det skatteunderlag som avser pensionsmedel och 30 % av nio tiondelar – motsvarande 27 % – av det skatteunderlag som avser kapitalförsäkringar.

Övertagande av pensionsutfästelser

En överflyttning eller ett övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser kan bli aktuellt vid t.ex. byte av anställning, vid omstruktureringar eller i samband med överflyttning av näringsverksamhet. Skattekonsekvenserna av att ersättning lämnas i samband med att någon annan tar över ansvaret för pensionsutfästelser regleras i 28 kap. 26 § inkomstskattelagen. Ersättning som lämnas skall dras av och mottagen ersättning skall tas upp. En arbetsgivare som tar över ansvaret för pensionsutfästelser har enligt 28 kap. 18 § avdragsrätt för kostnaden för att trygga dessa, under förutsättning att utfästelserna tidigare tryggats av en annan arbetsgivare med avdragsrätt. I rättspraxis har bestämmelsen om avdragsrätt för lämnad ersättning tillämpats enligt sin ordalydelse, vilket innebär att överflyttning av ansvaret för pensionsutfästelser kan ske med avdragsrätt även till en utländsk juridisk person och oavsett om ansvaret tidigare medfört avdragsrätt eller om övertagandet skett utan samband med att arbetstagaren byter anställning (RÅ 2000 ref. 28, det s.k. trustmålet).

Regeringens bedömning

Arbetsgivarens avsättningar till pension är skattemässigt gynnade. För det första beskattas inte arbetstagaren för förmånen, trots att den får dras av hos arbetsgivaren. Det innebär en skattekredit till dess att pensionen betalas ut. För det andra beskattas avkastningen på pensionsmedel gynnammare än vanligt sparande. Skattesatsen för avkastning på pensionsmedel är 15 % medan den är 30 % på vanligt sparande.

Det skattegynnade området är kringgärdat av särskilda regler. Det gäller formen för avsättningen (tryggandet), villkoren i pensionsutfästelsen och beloppsramarna i fråga om hur stor avsättning för framtida pension som får göras för varje arbetstagare. Endast om dessa krav är uppfyllda får avdrag göras för avsättningen, och förmånen skall då undantas från beskattning hos arbetstagaren.

I fråga om ersättning vid övertagande av pensionsutfästelser gäller däremot en i princip obegränsad avdragsrätt. Till skillnad från vad som gäller beträffande avdrag för löpande avsättningar för tryggande av pensionsutfästelser saknas alltså krav på både tryggandeform och utfästelsens villkor. Det finns inte heller någon beloppsbegränsning. Detta gör det möjligt att få avdrag för framtida pensionskostnader som inte annars skulle få dras genom att överflytta ansvaret för pensionsutfästelserna till någon annan. En anledning till att avdrag inte får göras för avsättningen skulle kunna vara att utfästelsen endast garanteras genom att en kapitalförsäkring tecknats eller att avsättningen

överstiger beloppsramarna. Det ställs inte heller upp något krav för avdrag vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser att mottagaren av ersättningen skall vara skattskyldig i Sverige.

Genom att överflytta ansvaret för pensionsutfästelser har en arbetsgivare alltså möjlighet att kringgå de avdragsbegränsningar som gäller för avsättning för framtida pensionskostnader.

Denna ordning används nu för att sälja försäkringslösningar benämnda "Europapension" till svenska företag. Upplägget innebär att det svenska företaget utfäster en direktpension, i form av ålders- och efterlevandepension, som säkerställs genom tecknande av en utländsk kapitalförsäkring. Kapitalförsäkringen pantförskrivs till förmån för den person som skall försäkras, dvs. den pensionsberättigade. Medlen som placeras i kapitalförsäkringen utgör värdet av pensionsutfästelsen och motsvarar den ersättning som företaget får avdrag för. Avdragsrätten uppkommer när utfästelsen och kapitalförsäkringen överflyttas till ett bolag beläget i ett land med förmånliga skatteregler. Pensionen utbetalas sedan till pensionsborgenären när denne så önskar, i enlighet med de villkor som överenskommits.

Förutom att värdet av pensionsutfästelsen får dras av hos det företag som lämnar ifrån sig ansvaret för pensionsutfästelsen uppkommer andra skattemässiga konsekvenser av upplägget.

Pensionsborgenären beskattas inte som för en förmån vid överflyttningen av ansvaret för pensionsutfästelsen. Detta som en följd av att inkomsten inte anses vara disponibel för pensionsborgenären och inte heller på annat sätt kommit denne till del. Möjligheten att beskatta pensionsborgenären om denne får rätt till försäkringen genom ett förmånstagarförordnande eller utfallande belopp från de utländska företag som övertar pensionsutfästelser minskar, eftersom utländska företag ofta lämnar ofullständiga kontrolluppgifter om utbetalningar eller inga uppgifter alls. Det finns alltså en påtaglig risk att pensionsbeloppet inte kommer att beskattas i Sverige, trots att arbetsgivaren har fått avdrag i samband med överflyttningen av ansvaret för pensionsutfästelsen.

Avkastningen på kapitalförsäkringen där pensionsmedlen är placerade kan inte beskattas i Sverige. Detta till följd av att det utländska företaget som är innehavare av försäkringen inte är skattskyldigt i Sverige. Arbetstagaren kan inte beskattas för avkastningen eftersom han inte är innehavare av försäkringen.

Det utländska företaget är inte skattskyldigt i Sverige för ersättningen som det tar emot för att överta ansvaret för pensionsutfästelsen.

En ytterligare konsekvens är att möjligheterna till kontroll av företagen minskar. Pensionsutfästelserna syns inte i balansräkningen när de överlåts. På så sätt kan företaget på nytt utfästa direktpensioner, för att därefter överflytta ansvaret för dem till ett utländskt företag. Vinstmedel kan därmed tas ut löpande ur företaget.

Den obegränsade avdragsrätten för ersättning vid överflyttning av ansvaret för pensionsutfästelser har visat sig vara alltför generös och har börjat missbrukas.

Svenska företag övergår nu i allt högre utsträckning antingen till att bara utnyttja denna avdragsmöjlighet eller kombinera denna avdragsmöjlighet med löpande avsättningar för tryggnad av pensionsutfästelser. Stora belopp har förts ut ur landet sedan trustmålet, och därmed undan-

dragits beskattning. Det kan förväntas att antalet företag som utnyttjar avdragsrätten kommer att öka ytterligare sedan Regeringsrätten nyligen bekräftat rättsläget i två överklagade förhandsbesked från Skatterättsnämnden. Skr. 2002/03:145

Mot denna bakgrund finns det anledning att begränsa avdragsrätten för lämnad ersättning. Begränsningen bör utformas så att avdragsrätten vid ett övertagande av ansvaret för en utfästelse inte blir mer omfattande än avdragsrätten för trygghandling av utfästelsen. En sådan begränsning i avdragsrätten motverkar en tilltagande skatteplanering som medför avsevärda skattebortfall och säkerställer kravet på att det skall finnas ett egentligt pensionssyfte för att en pensionsavsättning skall gynnas skattemässigt.

Med anledning av avdragsbegränsningen finns det skäl att även se över skatteplikten för mottagen ersättning.

3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelse

Det finns en uppenbar risk för att den nuvarande bestämmelsen om avdragsrätt för ersättning vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser kommer att utnyttjas i en alltmer tilltagande omfattning och på ett sätt som står i strid med de krav på trygghandling och beloppsbegränsning som gäller för att avdrag skall medges för trygghandling av pensionsutfästelser. På grund härav och då detta skulle medföra ett avsevärt skattebortfall föreligger enligt regeringens mening särskilda skäl för att med stöd av undantagsbestämmelserna i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen tillämpa de föreslagna ändringarna i 28 kap. 26 § inkomstskattelagen (1999:1229) på avtal om övertaganden av pensionsutfästelser som ingåtts från och med dagen efter överlämnandet av denna skrivelse till riksdagen.

Regeringen avser att överlämna skrivelsen till riksdagen den 18 juni 2003. De nya reglerna tillämpas således från och med den 19 juni 2003.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 juni 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Ulvskog, Lindh, Sahlin, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Sommestad, Karlsson H., Lund, Andnor, Nuder, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Ringholm

Regeringen beslutar skrivelse 2002/03:145 Meddelande om kommande förslag om ändringar i skatteregler vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser